

Навчаючі і контролюючі програми, програми-тести, програми-редактори стимулюють інтерес молодших школярів до навчальної діяльності, сприяють формуванню логічного, творчого мислення, розвитку здібностей учнів.

В ігровій навчально-пізнавальній діяльності діти поєднують різні способи взаємодії з комп'ютером, вчаться плідно, творчо, сумісно і зосереджено працювати. Просування школярів за програмою ненав'язливо керується їхнім тестуванням та діагностуванням набутих ними знань, умінь та навичок.

Отже, широке використання інформаційних технологій дає змогу школярам ефективно та інтенсивно вчитися, розвивати свої природні здібності, збагачувати власний досвід і одержувати від навчання задоволення, наснагу та насолоду. Використання інформаційних технологій на уроках в початкових класах є сучасним засобом розвитку особистості молодшого школяра, формування інформаційної культури. Комп'ютер дає змогу вчителю працювати творчо, ініціативно, з більшою професійною майстерністю.

Майбутнє за авторськими курсами та програмними засобами, які дозволяють вчителю, який працює творчо, реалізувати свою власну неповторну методику. Тільки тоді такий учитель зможе виховати учня як творчу свідому особистість, що прагне до саморозвитку й самовдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дорошенко Ю.О., Прокопенко Н.С. Інформатика у структурі 12-річної середньої освіти // Всеукр. науково-практ. конф. Сучасний стан і перспективи шкільних курсів математики та інформатики у зв'язку з реформуванням у галузі освіти: Тези доп. – Дрогобич, 2000. – С. 132–138 (14).
2. Зинченко Г.П. ЭВМ в начальной школе // Информатика и образование. – 1991. – №3. – С. 15–17 (17).
3. Левшин М.М. Информатика та інформаційні технології в освіті // Комп'ютер у школі та сім'ї, №4, 2001. – С. 4.
4. Маркус Н.В. Информатика та інформаційні технології в освіті // Комп'ютер у школі та сім'ї, №4, 2001. – С. 5.
5. Набока Б.С., Біденко Є.І. Азбука управлінської діяльності: Інформаційно-методичний посібник. Випуск 4. – Кіровоград: Світ, 1998. – 102 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти. Збірник державних документів, що регламентують роботу закладів освіти України. – Кіровоград: КДПУ, 2004. – 186 с.
7. Ривкінд Ф.М. Информатика та інформаційні технології в освіті // Комп'ютер у школі та сім'ї, №4, 2001. – С. 3.
8. Фадеева Т.О. Комп'ютерну грамотність – молодшим школярам – Кіровоград, 1996. – С. 3–4.

УДК 371.3

Є.О. Співаковська-Ванденберг

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стаття присвячена розкриттю можливостей використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні зарубіжної літератури.

This article is devoted to disclose the abilities of information-communication technologies usage at Foreign Literature study.

Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес сприяє зміні результатів навчання за рахунок оптимізації педагогічного процесу. В першу чергу, наголосимо, що в основі цих змін передбачено використання принципу

самостійності у навчанні, який створює можливість додати до основного часу, коли здійснюється прямий педагогічний вплив на учня, також і час, коли цей вплив можна здійснювати опосередковано за рахунок надання необхідних матеріалів та навичок їх опрацювання. Таким чином, створюються додаткові умови для індивідуалізації та інтенсифікації процесу навчання.

Метою нашої роботи є аналіз можливостей, які надають ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології) педагогам та учням, на прикладі зарубіжної літератури.

Питанням впровадження та ефективного застосування засобів інформаційно-комунікаційних технологій, Internet-технологій присвячено чимало теоретичних і експериментальних досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Зокрема окремі питання використання засобів новітніх інформаційних технологій у навчанні розкрито у працях відомих учених В.Ю.Бикова, Б.С.Гершунського, Р.С.Гуревича, О.М.Довгялла, К.Доулінга, М.І.Жалдака, Ю.О.Жука, Г.Кедровича, В.І.Клочка, М.П.Лапчика, І.І.Мархеля, Ж.А.Меншикової, С.А.Ракова, І.В.Роберта, О.В.Співаковського та інших. Індивідуалізований, диференційований, особистісно орієнтований підходи до навчання розглядалися у роботах В.М.Володька, П.М.Гусака, М.П.Кривко, Л.А.Мартіросян, О.М.Пехоти, М.І.Сметанського, В.В.Серікова, Л.Є.Смалько, І.С.Якиманської та інших. Індивідуально-орієнтована система навчання і розвитку особистості розроблялася М.П.Гузиком, І.Є.Пассовим, І.І.Степенком, Н.Д.Хмель. Важливими для теми дослідження є роботи М.А.Волосюк, Л.Ф.Бурласової, Н.Є.Симоненка та інших, які розкривають інтерактивні методи в гуманітарній освіті.

Особлива увага до використання інформаційно-комунікаційних технологій обумовлена значною їх ефективністю відносно до інших засобів навчання. У випадку використання педагогічних програмних засобів підвищується якість освіти за рахунок:

а) індивідуалізації навчання – індивідуальний темп та метод навчання, адаптація системи до вихідного (базового) рівня знань учня, характеру та причинам помилок, особливостям мислення учня;

б) аналізу попередньої історії навчання та її врахування для організації наступного навчання, врахування психофізіологічних характеристик учнів через тестування;

в) постійного індивідуального контролю якості знань на кожному етапі навчання, за умови постійного підвищення об'єктивності контролю знань.

Зменшується час навчання за рахунок:

а) зменшення часу на технічні операції;

б) миттєвої реакції програмної системи на допущені помилки;

в) індивідуалізації темпу навчання з урахуванням рівня знань учня;

г) адаптації до типу мислення учня.

З точки зору учня, використання інформаційно-комунікаційних технологій та педагогічних програмних засобів підвищує інтерес до навчання, підвищує мотивацію за рахунок новизни та поєднання більш різноманітних та наочних методів навчання у сукупності з традиційними. Педагогічні програмні засоби в цілому ряді випадків дозволяють учню працювати за індивідуальним темпом, знімаючи при цьому психологічні перепони у спілкуванні. При цьому враховується початковий рівень підготовки, склад мислення учня, стиль його мислення, особливості виховання, пам'яті, темперамент, властивості нервової системи тощо. Учень має можливість звернутися під час навчання за довідкою, допомогою чи роз'ясненням. Він також отримує право зупинити навчання та відновити його з місця переривання із збереженням попередньої історії навчання. Це дозволяє більш ефективно використовувати час учня, організовувати додаткові заняття відстаючими та отримати більший об'єм знань встигаючими.

З точки зору викладання інформаційно-комунікаційні технології надають педагогу наступних можливостей:

а) реалізувати та розповсюдити свій досвід викладання, свою модель навчання;

б) забезпечити оперативність внесення корективів до методики, до обробки статистики чи прийняття тих чи інших педагогічних та дидактичних рішень, надають можливостей більш гнучкого управління пізнавальною діяльністю навчання;

в) вивчити досвід провідних викладачів у цій галузі;

г) підвищити ефективність праці викладачів за рахунок зменшення рутинної роботи та реєстрації всіх параметрів процесу навчання всіх учнів.

Практика показує, що комп'ютер має найбільші переваги, дозволяючи здійснити диференційований підхід до кожного учня, вчасно виявити прогалини у знаннях та усунути їх.

За умов профілізації старшої школи, утвердження компетентнішого підходу до шкільної літературної освіти особливого значення набуває проблема впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, з урахуванням пріоритетів особистісного розвитку учнів.

Нами було проведено опитування учнів 8–9 класів школи № 32 (м.Херсон) і школи № 5 (м.Таврійськ), що дозволило узагальнити відповіді та проаналізувати їх, а статистичні матеріали розмістити у наступній таблиці 1.

Таблиця 1.
Статистичні дані відношення учнів 8–9 класів до використання ІКТ

Чи використовуєте ви комп'ютер при підготовці домашнього завдання?			Чи використовуєте ви в домашній самотійній роботі Internet-технології?			З якою метою використовуєте комп'ютер?				Чи використовуєте знання з літератури, набуті самотійно з використанням ІКТ?	
Так	Ні	Немає комп'ютера	Так	Ні	Немає комп'ютера	Пошук інформації	Ігрові програми	Спілкування з друзями	Довідкова інформація	Так	Ні
34%	28%	37%	22%	34%	46%	56%	55%	21%	33%	22%	75%

Аналіз результатів опитування показав, що тільки 34% респондентів використовують ІКТ при підготовці домашнього завдання і 22% – Internet-технології. Малий відсоток учнів (22%), які використовують знання з літератури, набуті самотійно з використанням ІКТ.

Анкетування вчителів показало, що 75% вважають доцільним використовувати комп'ютерні технології при підготовці та проведенні уроків літератури.

Опитування підкреслило думку, що розробка та використання нових методичних засобів навчання внесе зміни в усвідомлення вчителями та учнями необхідності застосування якісно відмінного від традиційних освітніх середовищ телекомунікаційного комп'ютерного освітнього середовища.

Отже, ми пропонуємо розробку методичної системи вивчення драматургії В.Шекспіра з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій (таблиця 2).

Звичайно, що інформаційно-комунікаційні технології можуть використовуватися у всіх формах та видах навчання. При цьому будь-який підхід до визначення області використання завжди повинен вибиратися вчителем. Саме ним приймаються рішення про дидактичну доцільність використання цих технологій на уроці.

Таблиця 2

Методична система вивчення творчості В.Шекспіра у 8 класі

№	Тема уроку	Теорія мистецтва	Види діяльності школярів	Інформаційно-комунікаційні технології
1	„Весь світ – театр...” (урок-дослідження життєвого і творчого шляху В. Шекспіра)	Трагедія (закріплення поняття)	- Прослуховування зразків виразного читання; - Коментування прийомів словесно-художньої інтерпретації драматичного образу; - Виразне читання п'єси „в особах”; - Аналіз окремих сценічних рішень, їх порівняння з текстом драматичного твору	Програмні засоби за темою, аудіо-візуальні носії (друковані матеріали, аудіо-, відеокасети), on-line підручники, Internet
2	„Страшна ненависть, та любов страшніша” (Урок-занурення в атмосферу веронських подій, зображених у трагедії „Ромео і Джульєтта”).	Композиція драматичного твору	- Виразне читання п'єси „в особах”; - обґрунтування прийомів словесно-художньої виразності; - розробка рекомендацій театральним постановникам	Компакт-диск із освітньою програмою on-line'ові навчаючі програми
3	„О доле, доле! Ти така зрадлива!” (Урок-роздум над трагічною долею закоханих у трагедії В.Шекспіра „Ромео і Джульєтта”).	Конфлікт у трагедії (загальне поняття)	- Виразне читання п'єси „в особах”; - Моделювання драматичної сцени із зміною дійових осіб, обставин, подій; - Інсценізація драматичного тексту; - Збір матеріалів про театральні постановки „Ромео і Джульєтти”	Аудіо-візуальні носії (друковані матеріали, аудіо-, відеокасети)
4	„Трагедії ж кривавої причину... ніяк не розгадати?” (Урок-дискусія з приводу інтерпретацій трагедії В.Шекспіра „Ромео і Джульєтта” на театральній сцені).		- Реконструкція вистави професійного театру; - Складання постановочного плану окремих сцен п'єси; - Розробка афіші, програмки, ескізів сценічних декорацій і костюмів за переглянутою (реконструйованою) виставою	Відеоконференція по комп'ютерній мережі Internet у режимі реального часу

Практично неможливо вказати на всі фактори, від яких залежить вибір співвідношення між кількістю годин, що використовують традиційні моделі навчання або з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Можливо стверджувати, що також, як і при традиційних формах, не менший вплив справляють наступні фактори: особистість вчителя, стиль його роботи, методична підготовка, можливості самих технологій; тому й використання інформаційно-комунікаційних технологій може бути різним, хоча зміст навчання, цілі та завдання, єдиний рівень освіти будуть однаковими. Можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій залежать також від рівня підготовленості учнів, їх індивідуальних особливостей, тактичних цілей навчання на конкретному етапі. Необхідно пам'ятати, що загальною метою використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі є розвиток творчої ініціативи учнів при розв'язанні різноманітних завдань на високому рівні.

Можуть бути виокремлені три основних етапи навчального процесу, на яких доцільно використовувати інформаційно-комунікаційні технології: підготовчий, власне навчальний, заключний (аналіз результатів навчання). Особливість цих етапів – у цілях, які ставить вчитель на кожному з етапів. Відмінності цілей на кожному з цих етапів призводять до відмінностей в організації занять із використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

На підготовчому етапі впровадження Internet-технологій у педагогічний процес передбачається інформація:

- діагностика стану учнів в цілях подальшого урахування сформованих раніше знань, вмінь та навичок;
- для збирання навчальної інформації, необхідної для уточнення та конкретизування педагогічних цілей та завдання із урахування особливостей викладання конкретного предмета, груп учнів, що вивчають цей предмет.

У зв'язку з цим, перед викладачем постають завдання використання цієї інформації для побудови оптимальної методики навчання. Власне навчання повинне спиратися на залучення всього діапазону методик роботи.

На етапі здійснення педагогічного процесу за допомогою Internet-технологій викладач має наступні можливості:

- організація відповідно з визначеною стратегією навчання пред'явлення учням навчального матеріалу (через можливості ІКТ);
- забезпечення реєстрації та врахування зворотніх зв'язків при роботі з Internet-технологіями з метою надання вказівок, рекомендацій, порад;
- створення умов для диференціації навчального процесу відповідно до індивідуальних особливостей учнів;
- здійснення оперативного контролю діяльності учнів на уроках та реєстрацію результатів самостійної роботи;
- саморегулювання діяльності учнів при роботі над матеріалом на засадах оперативного або відстроченого самоконтролю цієї діяльності, самостійного "виходу" у необхідну програму навчання.

На заклучному етапі використання Internet-технологій вчитель може:

- визначити та зареєструвати фактичні відхилення у діяльності учнів від результатів, що прогножуються;
- отримати узагальнені статистичні характеристики результатів роботи учнів над навчальним матеріалом (типи помилок, класифікація помилок за встановленими критеріями, частотні переліки помилок, різноманітні часові показники роботи);
- провести аналіз навчальної діяльності учнів та виявити причини відхилень у цій діяльності;
- передбачити та реалізувати заходи по попередженню та усуненню помилок, що викликають відхилення у навчальній діяльності.

У будь-якому випадку, впроваджуючи інформаційно-комунікаційні технології, праця педагога збагачується організаційними компонентами. Вчитель дозує роботу учнів з використанням Internet-технологій, організує їм допомогу. Досвід показує, що такий спосіб навчання в багатьох своїх проявах являє собою самостійну частку у структурі навчального процесу. У його ході в учнів формуються певні інтелектуальні операції, що відносяться до категорії обов'язкових відповідно до вимог змісту навчання.

При виборі співвідношення між тими частинами навчального процесу, що є традиційними та використовують Internet-технології, необхідно пам'ятати, що необгрунтоване перенесення частин навчального матеріалу в Internet-середовище без врахування зв'язків всередині предметної сфери, проста логіка підміни носіїв інформації при розв'язанні педагогічних задач можуть не тільки не досягти бажаного ефекту, але й не дозволять проявитися сильним сторонам Internet-технологій та їх можливостям. Запровадження використання Internet-технологій вимагає проведення структуризації змісту навчання таким чином, що найвигідніше використовує дидактичні можливості інформаційно-комунікаційних технологій. Досвід впровадження таких технологій показує, що технологічна сторона інформаційно-комунікаційних технологій не складає принципових труднощів для реалізації педагогічних цілей; найчастіше, ці труднощі мають вочевидь педагогічний характер.

Таким чином, аналіз проблеми використання ІКТ у навчальному процесі дав змогу стверджувати, що застосування інформаційно-комунікаційних та Internet-технологій трансформують навчальний процес, структурують його зміст, активізують роботу учнів для досягнення максимальних результатів на уроках зарубіжної літератури, а також оптимізують навчання.

Особлива увага до використання інформаційно-комунікаційних технологій обумовлена значною їх ефективністю відносно до інших засобів навчання. Нами доведено, що учням необхідна наявність умінь та навичок створювати і вивчати нове, самостійно здобувати для цього знання. Весь цей комплекс стимулює впровадженню інновацій на уроках зарубіжної літератури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глинтерщик Р.В. Формирование образного видения и мышления учащихся на уроках литературы в средней школе. Автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Л., 1967.
2. Вічна таїна любові Шекспірівської Ромео і Джульєтта // Зарубіжна література в школах України. – 2005. – №10. – С. 12-14.
3. Організація інтерпретаційної діяльності старшокласників у процесі вивчення драматургії В.Шекспіра // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2006. – № 10 (318). – С. 23-25.
4. Компьютерные телекоммуникации – школе. Пособие для учителя / Под ред. Е.С. Полат. – М., 1995. – 168 с.
5. Коул М. Новые информационные технологии, базовые навыки и изнанка образования: что следует делать? / Социально-исторический подход в психологии обучения. – М., 1989.
6. Методика преподавания литературы / Под ред. З.Я. Рез. – М., 1985.